

IMMATERIEEL ERFGOED EN LOKAAL BELEID: SAMENLEVEN & DIVERSITEIT

Virga Jessefeesten Hasselt

Hoe kan een diepgewortelde christelijke traditie evolueren tot een hedendaags stadsfeest, dat verschillende culturen samenbrengt en verbindt? De Virga Jessefeesten in Hasselt zijn de laatste jaren uitgegroeid tot een feest voor alle inwoners. Of hoe immaterieel erfgoed kan bijdragen tot het superdivers samenleven. In deze fiche stellen we deze praktijk aan u voor, verkennen we welke rol de lokale overheid speelt in dit voorbeeld en gaan we na welke lessen we eruit kunnen trekken.

foto: Virga Jessecomité, Roland Hermans

Virga Jessefeesten Hasselt

Context van het erfgoed en de acties

Hasselaren komen vandaag uit alle werelddelen en brengen een rijkdom aan culturen en religies mee naar de stad. Maar een stad heeft ook haar eigen tradities die haar identiteit geven, zoals de Virga Jessefeesten in Hasselt. De feesten zijn een eeuwenoude traditie, een stadsbreed en verbindend feest dat Hasselaren nauw aan het hart ligt.

Vanouds vinden de Virga Jessefeesten slechts eens in de zeven jaar plaats. De afgelopen decennia evolueert en verandert de bevolking van Hasselt echter dermate snel dat de langlopende traditie van de feesten niet langer zomaar vanzelf een gedeeld gebruik is voor alle oude en nieuwe Hasselaren die vandaag in de stad leven.

Net deze uitdaging vormde de aanleiding om bij de jongste edities van de feesten creatief voor de dag te komen en zoveel mogelijk Hasselaren mee te nemen in het gebeuren. Verschillende partners sloegen hiervoor de handen in elkaar, samen met het Virga Jessecomité. Hasselaren met uiteenlopende levensgeschiedenissen en herkomst worden op sleeptouw genomen en geven allemaal samen een actuele invulling aan dit erfgoed vandaag. Of hoe de diepgewortelde christelijke traditie uitgroeit tot een hedendaags inclusief stadsfeest, dat nog steeds oog heeft voor de religieuze kern.

Rol van het lokaal bestuur

Het initiatief van de Virga Jessefeesten ligt allereerst in handen van het Virga Jessecomité, een vereniging van leken en religieuzen die in 1954 is opgericht met het oog op de organisatie van de feesten en de ommeegang.

Het lokale bestuur zet flankerend in op volgende rollen:

Dienstverlenende en faciliterende rol (adviseren & begeleiden, wegwijs maken, informeren en communiceren):

Het lokale bestuur voorziet voor de Virga Jessefeesten logistieke steun en medewerking vanuit de Hasseltse stadsdiensten.

Netwerkende rol (samenwerkingen aangaan of stimuleren):

Het stedelijk museum Het Stadsmus wil samen met de Hasselaren ontdekken wat hen verbindt met het heden, het verleden en de toekomst van de stad. Het museum werkt daarvoor samen met het erfgoedveld en andere stedelijke spelers. Voor de editie van de Virga Jessefeesten 2017 werkten het museum, de Dienst Diversiteit en Internationale Solidariteit, en de Integratieraad samen aan een expo in het thema van de Virga Jessefeesten: *Teken van hoop*.

Concrete aanpak

In de concrete aanpak wordt volop ingezet op participatie, bewustwording en communicatie. De zevenjaarlijkse feesten in de stad vormen de aanleiding om zoveel mogelijk Hasselaren te betrekken. Dat is bij elke editie zo. Maar bij de jongste edities werden hiervoor extra initiatieven opgezet en werd creatief aan de slag gegaan:

De #VirgaYesMobiel

In 2016-2017 trok de VirgaYesMobiel rond in Hasselt en omstreken. Ontmoeting en interactie stonden centraal. Bedoeling was de betrokkenheid rond de Virga Jessefeesten te activeren, vergroten en verbreden door allerhande mensen te informeren en warm te maken voor de feesten. De vrolijke caravan met gouden bollen – die verwijzen naar het typische kleed van het Virga Jessebeeld – staat in verrassend contrast met het statige en soms wat doffe imago van eeuwenoud religieus (processie-)erfgoed.

Bezoekers werden bevraagd en uitgedaagd met hedendaagse multimediatoepassingen. En ontdekten dat de Virga Jessefeesten eeuwenoud maar ook springlevend zijn: feest in de stad, duizenden mensen die samenwerken aan één gezamenlijk project, vriendschapsbanden die ontstaan ... Het effect was dat honderden mensen spontaan zin kregen om mee te doen en erbij te horen. Ze deelden hun foto of filmpje via sociale media met de boodschap: ook ik ben #VirgaYes!

In totaal werden in de mobiel 1.300 foto's genomen en 100 filmpjes gedraaid. Die werden nog zoveel keer meer gedeeld en becommentarieerd. De #VirgaYesMobiel werd ingezet door teams die in de wijken/parochies op zoek gingen naar deelnemers aan de ommegang, maar werd ook volop aangevraagd voor buurtfeesten, schoolfeesten, markten, info-avonden voor wijken, welkom-avonden voor nieuwe Hasselaren, de aanplanting van het geboortebos

Virga Yes Expo

Een ander initiatief was de expo *Virga Yes Divers*, in Het Stadsmus in 2017-2018. Hasselaren met verschillende culturele achtergronden werden geïnterviewd. Ze vertelden over hun beleving van de Virga Jessefeesten en trokken parallellen met stads- of volksfeesten in hun land van herkomst. Deze getuigenissen vormden de kern van de expo. Korte video's en citaten gaven een blik in de hedendaagse belevenis van het feest door verschillende getuigen met een diverse levensbeschouwelijke achtergrond, van de zeventienjarige Katlijn Vandebroek (katholiek-christelijk) tot Sameer Srivastva, met een hindoe-achtergrond.

Er werd ook een creatief luik aan de tentoonstelling gekoppeld. Zo versierden buurtbewoners, samen met de leden van de Integratieraad en het Interlevensbeschouwelijk Netwerk, de toegangspoort van het museum met kleurrijke schilderijen, gecreëerd in gezamenlijke workshops, aangevuld met vlaggen uit de hele wereld. Initiatiefnemer was Interlevensbeschouwelijk Netwerk. Dit initiatief sloot aan bij de traditie waarbij Hasselaren hun eigen 'rot' (wijk) versieren ter gelegenheid van de Virga Jessefeesten.

Rotten. Een traditie van samen de stad maken

Rotten zijn een soort van straat- of buurtcomités. Ze decoreren sinds jaar en dag de straten langs de route van de Virga Jesseomwegang. Ook de straten in het centrum waar de ommegang niet passeert worden versierd en vele Hasselaren versieren hun huis of buurt met bloemen, een kapelletje of een vlag. De versierde stad is een reden voor bewoners en bezoekers om te wandelen en elkaar te ontmoeten.

De rottenwerking zorgt er ook voor dat burens elkaar ontmoeten tijdens georganiseerde vergaderingen in het café op de hoek of tijdens een informeel overleg op de stoep. Ze overstijgt alle politieke en ideologische standpunten. De rottenwerking zorgt ervoor dat ieder zevende jaar de sociale cohesie in de binnenstad wordt versterkt.

<p>Hoe kan de aard van de samenwerking tussen het lokaal bestuur en de gemeenschappen beschreven worden?</p>	<p>Initiatieven vanuit de gemeenschap ondersteunen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ De Virga Jessefeesten zijn allereerst een initiatief van de erfgoedgemeenschap waarbij de stad ondersteunend optreedt. Het is echter telkens vooral ook een stadsbrede realisatie en het resultaat van vele vereende krachten. Het Virga Jessecomité brengt samen met vele partners de Hasseltse gemeenschap in beweging rond de feesten. Het werkt in het bijzonder samen met de Hasseltse parochies, de ‘rotten’, het verenigingsleven, culturele organisaties én het stadsbestuur. Er zijn ook talloze vrijwilligers, een partnerschap met UHasselt en hogescholen in de stad, logistieke steun en medewerking van stedelijke diensten, ondersteuning van de provincie, enzovoort. De organisatie kan verder ook rekenen op materiële en financiële steun van heel wat bedrijven en instellingen. ▶ Voor het project van de #VirgaYesmobiel in 2017-2018 gingen vrijwilligers van het Virga Jessecomité op pad om nieuwe en jonge Hasselaren te betrekken. Het project kon mede worden gerealiseerd dankzij financiële steun via projectsubsidies van de provincie Limburg en logistieke steun van de Hasseltse stadsdiensten. <p>Samen handelen en beslissen: er is een gelijkwaardig partnerschap tussen lokaal bestuur en gemeenschappen.</p> <p>Voor de expo <i>Virga Yes Divers</i> bracht museum Het Stadsmus, onder impuls van de Dienst Diversiteit en Internationale Solidariteit, en in samenwerking met Orbit vzw, partners samen zoals de Integratieraad en het Interlevensbeschouwelijk Netwerk, om samen te werken rond het thema van de Virga Jessefeesten van 2017: ‘Tekenen van hoop’. Een universeel thema waartoe iedere inwoner van Hasselt zich wel kan verhouden, ongeacht achtergrond, cultuur of levensbeschouwing.</p>
<p>Evaluatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ De ervaring van de Virga Jessefeesten toont hoe dit eeuwenoude erfgoed een kracht vormt om telkens opnieuw de inwoners van de stad samen te brengen en te verbinden in het samen toeleven naar een groot stadsfeest. En dit zelfs wanneer de bevolking sterk veranderd is en de collectieve herinnering aan deze traditie dus verzwakt. ▶ Het illustreert hoe immaterieel erfgoed volop kan mee-evolueren met een snel veranderende, superdiverse stedelijke ontwikkeling. ▶ De combinatie van een groot feest en een ommegang met vele honderden figuranten en vrijwilligers, met een levendige wijkwerking waarbij de vele inwoners actief aan de slag gaan, vormen een succesformule. ▶ De gedreven en creatieve inzet van het Virga Jessecomité, zijn inclusieve aanpak en ruime samenwerking werpt vruchten af. De verschillende lokale gemeenschappen voelen zich betrokken, waarbij verschillen in leeftijd en afkomst vlot overstegen worden. ▶ De dienstverlenende en faciliterende rol van de stad wordt aangevuld met versterkende initiatieven van o.m. het museum, de Dienst Diversiteit en Internationale Solidariteit, de Integratieraad ... Samen werken al deze stedelijke instanties aan bekendmaking, duiding en toeleiding.

<p>Wat kan uw lokale bestuur leren uit dit praktijkvoorbeeld?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Neem een eeuwenoude feesttraditie als basis voor een hedendaags verbindend stadsfeest Een eeuwenoude feesttraditie, processie of ommegang in uw stad of gemeente kan vandaag de basis vormen voor een breed en inclusief verbindend hedendaags stadsfeest. ▶ Mobiliseer actieve betrokkenheid van de inwoners in alle wijken Een stadsbrede activering van de bevolking in de verschillende wijken, waarbij bewoners samen de handen uit de mouwen steken en overleggen vanuit hun eigen buurt en woonomgeving, stimuleert ontmoeting en versterkt sociale cohesie. ▶ Benader een stadstraditie vanuit diversiteit Vanuit de stad en haar partners kan erop ingezet worden om het levende stadserfgoed te duiden en bekend te maken en in één beweging te verbinden met hedendaagse belevingen en het diverse erfgoed van de inwoners vandaag.
<p>Contactgegevens</p>	<p>Virga Jessecomité vzw Vismarkt 15 / 5 B-3500 HASSELT 2024@virgajessefeesten.be</p>
<p>Links naar relevante websites</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ www.virgajessefeesten.be ▶ immaterieelerfgoed.be/nl/kennis/virga-yes-divers-multiculturele-deelname-aan-de-virga-jessefeesten

EEN BIJDRAGE VAN

Elien Doesselaere, Jorijn Neyrinck, Shana Van Hauwermeiren en Gregory Vercauteren

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Olga van Oost, FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw, Priemstraat 51, 1000 Brussel

Een samenwerking tussen FARO en Werkplaats immaterieel erfgoed

Brussel, maart 2023

ERFGOEDWIJZER

Deze bijdrage is een onderdeel van FARO's Erfgoedwijzer, een online platform boordevol praktijkkennis, kunde en inzichten over cultureel erfgoed. Tal van handige modules, praktische tools en tips bieden u informatie en inspiratie bij uw dagelijkse cultureel-erfgoed-praktijk.

Meer info: www.erfgoedwijzer.be

Dit werk is gelicenseerd onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 3.0 Unported licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0> om een kopie te zien van de licentie.